

HOTĂRÂREA CURȚII

DIN 9 MARTIE 1978*

Amministrazione delle Finanze dello Stato

împotriva

Simmenthal S.p.A

(cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare formulată de Pretore di Susa)

„Neaplicarea de către instanța națională a unei legi contrare dreptului comunitar”

În cauza 106/77,

având ca obiect cererea adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Pretore di Susa (Italia), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

AMMINISTRAZIONE DELLE FINANZE DELLO STATO (Administrația Financiară a Italiei)

și

SIMMENTHAL S.P.A., cu sediul social la Monza,

a unei hotărâri preliminare cu privire la interpretarea articolului 189 din Tratatul CEE, în special cu privire la efectele aplicabilității directe a dreptului comunitar în cazul unui eventual conflict cu dispozițiile naționale.

CURTEA,

---

* Limba de procedură: italiana.

constituită din H. Kutscher, președinte, M. Sørensen și G. Bosco (președinți ai camerelor), A. M. Donner, P. Pescatore, Lord Mackenzie Stuart și A. O’Keeffe, judecători,

avocat general: G. Reischl

grefier: A. Van Houtte

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin ordonanța din 28 iulie 1977, primită la Curte la 29 august 1977, Pretore di Susa a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări preliminare privind principiul aplicabilității directe a dreptului comunitar, astfel cum este prevăzut la articolul 189 din tratat, pentru a se stabili efectele acestui principiu în cazul unei contradicții între o normă de drept comunitar și o dispoziție ulterioară din legislația națională;
- 2 întrucât trebuie reamintit că, într-un stadiu anterior litigiului, Pretore adresase Curții întrebări preliminare care să-i permită să aprecieze dacă taxele sanitare, percepute pentru importurile de carne de bovine în temeiul „textului unic” al legislației sanitar-veterinare italiene, a căror rată fusese stabilită, în urma ultimelor modificări, prin baremul anexat la Legea nr. 1239 din 30 decembrie 1970 (Gazzeta Ufficiale nr. 26 din 1 februarie 1971), sunt compatibile cu tratatul și anumite reglementări – în special Regulamentul nr. 805/68 al Consiliului din 27 iunie 1968 privind organizarea comună a piețelor în sectorul cărnii de vită și mânzat (JO L 148, pag. 24);
- 3 întrucât, în urma răspunsurilor Curții pronunțate în hotărârea din 15 decembrie 1976, C-35/76 (Cul., p. 1871), Pretore, considerând perceperea taxelor respective incompatibilă cu dispozițiile dreptului comunitar, a adresat Amministrazione delle Finanze dello Stato (Administrația Financiară a Italiei) o somație privind rambursarea sumelor percepute nejustificat, cu dobânzile aferente;
- 4 întrucât Administrația Financiară a contestat această somație;
- 5 întrucât, având în vedere argumentele părților pe parcursul procedurii ulterioare acestei contestații, Pretore a reținut că în fața sa se ridică problema privind conflictul între dreptul comunitar și o lege națională ulterioară, respectiv Legea nr. 1239/70;

- 6 Întrucât s-a reamintit că, în conformitate cu jurisprudența recentă a Curții Constituționale a Italiei (hotărârile 232/75 și 205/75, ordonanța 206/76), soluționarea unei asemenea probleme presupune ridicarea excepției de neconstituționalitate în fața Curții Constituționale a legii contestate, în temeiul articolului 11 din Constituție;
- 7 Întrucât, având în vedere, pe de o parte, jurisprudența constantă a Curții de Justiție cu privire la aplicabilitatea dreptului comunitar în sistemele juridice ale statelor membre și, pe de altă parte, inconvenientele care ar putea decurge din situațiile în care judecătorul, în loc să declare din oficiu că o lege care se opune efectului deplin al dreptului comunitar este inaplicabilă, Pretore ar trebui să ridice o problemă de constituționalitate, s-a adresat Curții cu următoarele întrebări:
- a) Întrucât, în temeiul articolului 189 din Tratatul CEE și a jurisprudenței constante a Curții de Justiție a Comunităților Europene, dispozițiile comunitare direct aplicabile trebuie, în pofida oricărei norme sau practici interne a statelor membre, să producă efecte depline în ordinea juridică ale acestora din urmă și să fie aplicate în mod uniform, pentru a garanta drepturile subiective ce au luat naștere în favoarea particularilor, rezultă că domeniul de aplicare al normelor respective trebuie înțeles în sensul că eventualele dispoziții naționale ulterioare, în contradicție chiar cu aceste norme comunitare, trebuie să fie considerate inaplicabile de plin drept, fără a fi necesar să se aștepte eliminarea lor chiar de către legiuitorul național (abrogare) sau de către alte autorități constituționale (declararea neconstituționalității), în special în cazul în care se consideră, în ceea ce privește cea de-a doua ipoteză, că, până în momentul în care intervine decizia respectivă, legislația națională rămânând pe deplin aplicabilă, normele comunitare nu pot produce efecte și că, în consecință, aplicarea lor integrală, completă și uniformă nu este garantată, la fel cum nu sunt protejate drepturile subiective ce au luat naștere în favoarea particularilor?
- b) În legătură cu întrebarea precedentă, presupunând că dreptul comunitar ar admite că protecția drepturilor subiective ce au luat naștere prin dispoziții comunitare „direct aplicabile” ar putea fi amânată până în momentul abrogării efective de către autoritățile naționale competente a eventualelor dispoziții naționale aflate în conflict cu aceste norme comunitare, această abrogare trebuie să fie în toate cazurile însoțită de o retroactivitate deplină, astfel încât să se evite ca drepturile subiective să nu fie vătămăte?

Cu privire la sesizarea Curții

- 8 Întrucât, în observațiile sale orale, agentul guvernului italian a atras atenția Curții asupra hotărârii Curții Constituționale nr. 163/77 din 22 decembrie 1977, pronunțată ca urmare a ridicării excepției de neconstituționalitate de către instanțele din Milano și Roma, unde s-a declarat că anumite dispoziții ale Legii nr. 1239 din 30 decembrie 1970, inclusiv cele relevante pentru litigiul pendinte în fața Pretore di Susa, sunt neconstituționale;

- 9 întrucât dispozițiile contestate au fost eliminate prin efectul deciziei de neconstituționalitate, întrebările formulate de Pretore sunt lipsite de interes, astfel încât nu mai este cazul să li se răspundă;
- 10 întrucât trebuie amintit, în acest sens că, în conformitate cu practica sa constantă, Curtea se consideră sesizată printr-o cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, introdusă în temeiul articolului 177, atâta timp cât această cerere nu a fost retrasă de instanța de trimitere, sau casată într-o cale de atac, de către o instanță superioară;
- 11 întrucât hotărârea invocată, pronunțată în cadrul unor proceduri străine de litigiul care a determinat sesizarea Curții, nu poate avea astfel de urmări, iar Curtea nu poate evalua efectele față de terți;
- 12 întrucât, prin urmare, trebuie înlăturată obiecția preliminară ridicată de guvernul italian.

Cu privire la fond

- 13 Întrucât *prima întrebare* privește, în esență, precizarea consecințelor aplicabilității directe a unei dispoziții de drept comunitar în caz de incompatibilitate cu o dispoziție legislativă ulterioară a unui stat membru;
- 14 întrucât aplicabilitatea directă, avută în vedere din această perspectivă, presupune că normele de drept comunitar trebuie să-și producă totalitatea efectelor de o manieră uniformă în toate statele membre, începând de la intrarea lor în vigoare și pe tot timpul existenței lor;
- 15 întrucât aceste dispoziții reprezintă o sursă imediată de drepturi și de obligații pentru toți cei cărora li se adresează, fie că este vorba de statele membre sau de particulari care sunt părți în raporturile juridice de drept comunitar;
- 16 întrucât acest efect privește orice instanță națională care, sesizată în cadrul competenței sale, ca autoritate a unui stat membru, are ca misiune protecția drepturilor conferite persoanelor de drept privat de către dreptul comunitar;
- 17 întrucât, în temeiul principiului supremației dreptului comunitar, dispozițiile tratatului și actele instituțiilor direct aplicabile au ca efect, în raporturile lor cu legislația națională a statelor membre, prin simplul fapt al intrării în vigoare, inaplicabilitatea *ipso jure* a oricărei dispoziții contrare legislației naționale existente, ci și – datorită faptului că aceste dispoziții fac parte integrantă, cu rang superior normelor interne, din ordinea juridică aplicabilă pe teritoriul fiecărui stat membru – de a împiedica adoptarea valabilă a unor noi acte normative naționale, în măsura în care acestea ar fi incompatibile cu normele comunitare;
- 18 întrucât, într-adevăr, faptul de a recunoaște o oarecare eficiență juridică unor acte normative naționale care reglementează domeniul în interiorul căruia Comunitatea își exercită atribuțiile legislative sau care sunt într-un alt fel incompatibile cu dispozițiile

dreptului comunitar, ar echivala cu negarea caracterului eficient al angajamentelor asumate în mod necondiționat și irevocabil de către statele membre, în temeiul tratatului, și ar pune astfel în discuție însăși fundamentele Comunității;

- 19 întrucât aceeași concepție se desprinde din formularea articolului 177 din tratat, conform căruia orice instanță națională are dreptul de a se adresa Curții de fiecare dată când consideră că o hotărâre preliminară privind o problemă de interpretare sau de valabilitate care privește dreptul comunitar este necesară pentru a-i permite să adopte o hotărâre;
- 20 întrucât eficiența acestei dispoziții ar fi diminuată în cazul în care instanța națională ar fi împiedicat să pună imediat în aplicare dreptul comunitar conform deciziei sau jurisprudenței Curții;
- 21 întrucât reiese din cele prevăzute anterior că orice instanță națională, sesizată în cadrul competenței sale, are obligația de a aplica integral dreptul comunitar și de a proteja drepturile pe care acesta le conferă particularilor, prin neaplicarea oricărei dispoziții contrare din legislația națională, indiferent dacă aceasta este anterioară sau ulterioară normei comunitare;
- 22 întrucât ar fi incompatibilă cu înseși cerințele inerente naturii dreptului comunitar, orice dispoziție a ordinii juridice naționale sau orice practică legislativă, administrativă sau judiciară, ce ar avea drept efect diminuarea eficienței dreptului comunitar prin faptul de a împiedica instanța competentă, chiar la momentul aplicării acesteia, de a face tot ceea ce este necesar pentru a înlătura dispozițiile legislative naționale care ar împiedica, eventual, deplina eficiență a normelor comunitare;
- 23 întrucât aceasta ar fi situația în cazul unui conflict între o normă de drept comunitar și o lege națională ulterioară, soluția acestui conflict fiind rezervată unei autorități, alta decât instanța sesizată să asigure aplicarea dreptului comunitar, investită cu o competență de apreciere proprie, chiar dacă împiedicarea deplinei eficiențe a dreptului comunitar nu este decât temporară;
- 24 întrucât, prin urmare, se poate răspunde la prima întrebare că instanța națională însărcinată cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a dispozițiilor dreptului comunitar, are obligația de a asigura deplina eficiență a acestor norme, dacă este necesar refuzând aplicarea, din oficiu, a oricărei dispoziții contrare din legislația națională, chiar ulterioară, fără a solicita sau a aștepta abrogarea prealabilă a acesteia pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional;
- 25 întrucât, prin cea de-a doua întrebare, instanța națională dorește să afle – în ipoteza în care s-ar admite că protecția drepturilor conferite prin normele de drept comunitar ar putea fi amânată până în momentul abrogării, de către autoritățile naționale competente, a unor eventuale dispoziții naționale contrare – dacă această abrogare trebuie în toate cazurile să includă o retroactivitate deplină, astfel încât să se evite ca drepturile respective să fie vătămate;
- 26 întrucât rezultă din răspunsul primei întrebări că instanța națională are obligația de a asigura protecția drepturilor conferite prin dispozițiile ordinii juridice comunitare, fără a

trebui să solicite sau să aștepte abrogarea efectivă, de către autoritățile naționale împuternicite în acest scop, a eventualelor dispoziții naționale care ar împiedica aplicarea directă și imediată a normelor comunitare;

27 întrucât, în consecință, rezultă că a doua întrebare este lipsită de obiect;

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Întrucât cheltuielile efectuate de către Guvernul Republicii Italiene și Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;

29 întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața Pretore di Susa, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Pretore di Susa, prin Ordonanța din 28 iulie 1977, hotărăște:

Instanța națională însărcinată cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a dispozițiilor dreptului comunitar, are obligația de a asigura deplina aplicare a acestor norme, dacă este necesar refuzând aplicarea, din oficiu, a oricărei dispoziții contrare din legislația națională, chiar ulterioară, fără a solicita sau a aștepta abrogarea prealabilă a acesteia pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional

Kutscher	Sorensen	Bosco
Donner	Pescatore	O'Keefe
	Mackenzie Stuart	

Pronunțată în ședință publică la Luxembourg, 9 martie 1978.

Grefier

A. Van Houtte

Președinte

H. Kutscher